

## EMEK ARAŞTIRMA RAPORU-6

### KADIN EMEĞİ RAPORU

(Mart-2016)

- **Kadınların İşgücüne Ve İstihdama Katılma Oranları Dünya Geneline Yüksek, Türkiye’de Düşük!**
- **Türkiye’de 12 Milyona Yakın Kadın, Ev İşleri Nedeniyle Çalışma Hayatının Dışında!**
- **Türkiye’de 1,5 Milyon Kadın Kayıt Dışı Ve Yarı Zamanlı Çalışıyor!**
- **Türkiye Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksinde Son Sıralarda!**

#### Giriş:

Sendikamızın Araştırma Dairesi tarafından 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’ne atfen “Kadın Emeği Raporu” hazırlanmıştır. Bu rapor, 8 Mart nedeni ile Türkiye’de esnek, güvencesiz ve örgütsüz çalışmaya neden olacak özel istihdam büroları aracılığı ile çalışma veya uzaktan çalışma gibi çalışma biçimlerinin kadınlara dayatılmasına karşı, kadın emekçilerin sorunlarını görünür kılmak için hazırlanmıştır. Çünkü, Türkiye’de kadınlar, kapitalist sistemin yarattığı çalışma koşulları içerisinde çalışma hayatının dışına itilmiş ve emeği değersizleştirilmiştir. Bu nedenle raporumuzda, Dünya’da ve Türkiye’deki kadın emeğinin durumu, güncel veriler ışığında karşılaştırmalı olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Son söz olarak bu çalışmayı, 8 Mart’ı yaratan, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’nü bize armağan eden ve hayatın her alanında mücadele etmek zorunda kalan tüm kadınlara adıyoruz.

## ➤ **KADINLARIN İŞGÜCÜNE KATILMA ORANLARI DÜNYA GENELİNDE YÜKSEK, TÜRKİYE’DE DÜŞÜK!**

Kadınların işgücüne katılma düzeyleri ve istihdam içerisindeki yeri, aynı zamanda toplumsal yapı içerisinde kadınlara verilen önemi de ortaya koymaktadır. Gelişmiş ülkelerde kadınların çalışma hayatına girişi Sanayi Devrimi’ne kadar uzanmaktadır. Kadınlar önceleri daha çok geleneksel rolleri içerisinde üretim sürecinde yer alırken, Sanayi Devrimi ile birlikte ücretli bir işçi olarak tarihe sahnesine çıkmıştır. Ancak kadınların çalışma hayatında girişi ve burada konumlanması, erkeklerle eşit koşullarda gerçekleşmemiştir. Çünkü kadınlara yüklenen toplumsal roller ile kadının esas görevinin ev işleri-bakım hizmetleri olduğu düşüncesi, kadın işgücünü ikincil işgücü, kadın emeğinin ikincil emek olarak görülmesine neden olmuştur.

**Tablo 1. Seçilmiş OECD Ülkelerinde Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranları (%)**

İŞGÜCÜNE KATILMA ORANI %	2014	
	Erkek	Kadın
Avusturya	66,4	55,3
Belçika	59,2	48,1
Danimarka	66,4	58,1
İtalya	59,4	40,5
İsveç	74,7	69,1
İspanya	65,8	53,7
Hollanda	70,5	58,5
Almanya	66,3	54,8
Fransa	61,1	51,8
Türkiye	71,3	30,3
OECD Ortalama	69,2	57,0

Kaynak: OECD (2014). Employment. [http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER\\_EMP](http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER_EMP) (Erişim: 25.02.2016)

Ancak 1980’lerden sonra küreselleşmenin etkisiyle birlikte, uygulanan yapısal uyum programları ve ihracata dayalı büyüme stratejilerine bağlı olarak tüm dünyada kadınların işgücüne katılım oranları artmıştır<sup>1</sup>. Ülkemizde ise sanayileşme politikalarının yetersizliği ve toplumsal yapı içerisinde kadın emeğini ikincilleştiren ataerkil anlayışın etkisi ile kadınların işgücüne katılım oranları düşük kalmıştır.

<sup>1</sup> Gülay Toksöz (2007), *Türkiye’de Kadın İstihdamının Durumu*. Ankara: Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Yayını.

Tablo 1’deki ülke örneklerine baktığımızda, 2014 yılı itibariyle genel olarak gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kadın-erkek işgücü oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. OECD ortalamasında erkeklerin işgücüne katılım oranı % 69,2 iken, kadınların işgücüne katılım oranı % 57’dir. Ancak ülkemizde erkeklerin işgücüne katılımı, kadınların işgücüne katılımının 2 katından fazladır ve ülkemizde kadınların işgücüne katılım oranı dünya örneklerine göre oldukça düşüktür. Örneğin Fransa’da kadınların işgücüne katılım oranı % 51,8, Almanya’da % 54,8, İsveç’te % 69,1, Avusturya’da % 55,3 gibi yüksek oranlardadır. Türkiye’de kadınların işgücüne katılımı nerdeyse bu ülkelerin yarısı kadardır.

➤ **TÜRKİYE’DE 12 MİLYONA YAKIN KADIN, “EV İŞLERİYLE MEŞGUL” OLDUĞU İÇİN ÇALIŞMA HAYATINA KATILAMIYOR!**

Ülkemizde kadınların işgücüne katılımını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunların başında da toplumun kadınlara bakış açısını etkileyen sosyo-kültürel yapı gelmektedir. Bu yapı içerisinde kadınların konumu hem geleneksel toplum yapısı hem de uygulamaya konulan ekonomik ve siyasi kararlar ile belirlenmektedir. Özellikle bu sosyo-kültürel yapı içerisinde son yıllarda uygulamaya konulan muhafazakâr politikalar, kadınların toplumsal yapı içerisinde yerinin yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Örneğin hükümet yetkilileri kadının toplumdaki rolünü sadece “börek yapma”yla ilişkilendirip üstüne de “üç çocuk doğurmalı” telkinlerinde bulunmaktadır. Cinsiyetçi söylemle biçimlenen politikalar, kadınların çalışma hayatına katılımlarını artırıcı politikalar üretmek yerine, kadınların daha çok ev ve bakım hizmetlerine yönlendirilmesine yol açmaktadır.

**Tablo 2. Türkiye’de İşgücüne Dahil Olamama Nedenleri**

<b>İşgücüne Dahil Olmayanlar (Bin)</b>	<b>Erkek</b>	<b>Kadın</b>
İş Bulma Ümidi Yok	370.000	246.000
İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olan/Diğer	614.000	1.255.000
Mevsimlik Çalışıyor	27.000	67.000
Ev İşleri ile Meşgul	Bilgi yoktur	11.589.000
Eğitim ve Öğretime Devam Ediyor	2.220.000	2.250.000
Emekli	3.003.000	824.000
Özürü, Yaşlı veya Hasta	1.410.000	2.512.000
Ailevi ve Kişisel Nedenler	217.000	1.276.000
Diğer	228.000	93.000

Kaynak: TÜİK(2014), İşgücü İstatistikleri, İşgücüne Dahil Olmayanlar,-İşgücüne Dahil Olamama Nedeni.

Nitekim TÜİK'in (2014) yapmış olduğu araştırmada kadınların işgücüne dahil olamama nedenlerinin başında “ev işleriyle meşgul” olma gelmektedir. 12 milyona yakın kadın ev işleriyle meşgul olduğu için işgücüne dahil olamamıştır. Bununla birlikte, erkeklerde ev işleriyle meşgul olmalarından dolayı işgücüne dahil olamama kısmında bilgi bulunmamaktadır. Bu durum açıkça ev işlerinin kadın işi olarak görüldüğünü göstermektedir. Yine “ailevi ve kişisel nedenler” ile işgücüne katılmadığını söyleyen kadınların sayısı, erkeklerin sayısının altı katı katıdır.

### ➤ TÜRKİYE KADIN İSTİHDAMI AÇISINDAN OECD ÜLKELERİ İÇERİSİNDE SON SIRALARDADIR!

Türkiye’de kadınların işgücüne katılımını etkileyen faktörler, kadınların istihdama katılımını da kısıtlamıştır. Ülkemizde kadınların istihdama katılımı 1950’li yıllarda başlamış, kentleşme ve sanayileşmeyle birlikte artmıştır. Ancak ülkemizde kadın istihdamı hâlâ istenilen konumda değilken birçok OECD ülkesine göre de düşüktür.

**Tablo 3. Seçilmiş OECD Ülkelerinde Cinsiyete Göre İstihdam Oranları**

İSTİHDAM ORANI (%)		
Ülkeler	Erkek*	Kadın*
Avusturya	75,0	67,3
Belçika	66,0	58,0
Danimarka	76,5	69,8
İtalya	65,9	47,2
İsveç	76,9	74,1
İspanya	63,2	52,9
Hollanda	78,9	69,3
Almanya	77,9	70,0
Fransa	66,9	60,6
Türkiye	<b>69,9</b>	<b>30,5</b>
OECD ortalama	73,6	61,8

\*2015 (3 üncü 3 AYLIK)

Kaynak: OECD.(2015). Employment: Employment and unemployment rate(quarterly data), by sex. [http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER\\_EMP](http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER_EMP) (Erişim: 16.02.2016)

OECD ülkelerinde kadınların istihdama katılım ortalaması 2015 yılının üçüncü çeyreğinde % 61,8’dir. Türkiye’de ise bu oran kadınlarda % 30,5, erkeklerde ise % 69,9’dur. Görüldüğü gibi, kadınların istihdama katılım oranı, erkeklerin yarısı kadardır. Oysa OECD ülkelerinde kadın ve erkek istihdam oranları arasındaki fark genelde azdır. Fransa’da kadınların istihdama katılım oranı % 60,6, erkeklerin % 66,9’dur. Aynı şekilde Avusturya, Belçika, Danimarka, İsveç, İspanya, Hollanda, Almanya ve İtalya’da da kadınlarla erkekler arasındaki istihdam oranlarındaki fark düşüktür.

## ➤ TÜRKİYE'DE 1,5 MİLYON KADIN KAYITSIZ VE YARI ZAMANLI ÇALIŞIYOR!

Kadınların, istihdama katılma oranlarını olumsuz etkileyen en önemli faktörlerden birisi de esnek ve kayıt dışı sektörlerde çalıştırılmalarıdır. Ülkemizde 1980'li yıllardan itibaren uygulamaya konulan neo-liberal politikalar ve esnekleşen çalışma biçimleri en çok kadınları etkilemiştir. Hükümetler ve işveren çevreleri tarafından işsizliği azaltma, kayıt dışı çalışmayı önleme ve kadınları daha çok istihdama katma gerekçesiyle tam zamanlı ve güvenli çalışma koşulları yerine kısmi zamanlı esnek çalışma modelleri, 2003 yılında çıkarılan 4857 sayılı İş Kanunu ile yasalaşmıştır. Asıl amacı, işverenlerin işgücü maliyetlerini düşürmek olan bu düzenlemelere ek olarak da bugünlerde TBMM'de olan özel istihdam büroları ile geçici iş ilişkisi kurma ve uzaktan çalışma biçimine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin hayata geçmesi durumunda daha fazla kadın, daha fazla kötüleşmiş çalışma koşullarına mahkûm olacaktır. Tablo 4'te görüldüğü üzere, 2014 yılında kayıtlı ve tam zamanlı çalışan erkek sayısı, kayıtlı ve tam zamanlı çalışan kadın sayısının 4 katıdır. Bunun yanında kadınların geçici ve güvencesiz çalışma biçimlerinde istihdam edilmelerinin bir sonucu olarak 1,5 milyon kadın da kayıt dışı ve yarı zamanlı istihdam edilmektedir.

**Tablo 4. Türkiye'de Cinsiyete ve Kayıtlılığa Göre İstihdam Oranları**

İstihdam				
2014	<b>Kayıtlı Tam Zamanlı</b>	<b>Kayıtlı Yarı Zamanlı</b>	<b>Kayıt Dışı Tam Zamanlı</b>	<b>Kayıt Dışı Yarı Zamanlı</b>
<b>Erkek</b>	12 milyon 603 bin	297 bin	4 milyon 352 bin	992 bin
<b>Kadın</b>	3 milyon 728 bin	236 bin	2 milyon 222 bin	1 milyon 502 bin

Kaynak: TÜİK (2014) İşgücü İstatistikleri, İstihdam-Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık

## ➤ İSTİHDAMIN SEKTÖREL DAĞILIMINDA; KADINLAR DAHA ÇOK KAYIT DIŞI SEKTÖRLERDE ÇALIŞIYOR!

Erkek egemen üretim örgütlenmesinin baskın olduğu kapitalist sistem de toplumsal cinsiyete göre şekillenmiş istihdam biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Toplumdaki sosyo-ekonomik yapıdan da beslenen bu bakış açısı, kadını fiziksel ve duygusal açıdan erkekten daha güçsüz bir konuma getirirken istihdamda erkek işi-kadın işi ayrımına yol açmıştır.

Türkiye'de istihdamının sektörel dağılımına bakıldığında toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünün etkileri açıkça görülmektedir. Toplam istihdam içinde kayıtlı kadın istihdamı %27'lik bir oranla en fazla hizmetler sektöründe iken, en az %5'lik oranla inşaat sektöründedir. İnşaat

sektörünün erkek işgücünden oluşan bir sektör olarak görülmesi kadın istihdamını ve kadınların bu işkollarında tercih edilmesini azaltmıştır. Kayıtlı istihdama baktığımızda en çok kadın istihdamının hizmetler sektöründe yer almaktadır. Bunun sebebi, hizmetler sektöründeki bakım, temizlik, eğitim, sağlık ve prezantabl görünmenin sürekli vurgulandığı finans işkolu gibi işlerin, toplumsal roller çerçevesinde kadına atfedilen işler olarak görülmesidir.

**Tablo 5. Cinsiyete ve Kayıtlılığa Göre İstihdamın Sektörel Dağılımları (2014)**

Sektörel Dağılım	Kayıtlı			
	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmet
<b>Erkek</b>	%85	%80	%94	%72
<b>Kadın</b>	%15	%20	%5	%27
	Kayıtlı Dışı			
	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmet
<b>Erkek</b>	%47	%63	%98	%69
<b>Kadın</b>	%53	%37	%1,5	%33

Kaynak: TÜİK, (2014), İşgücü İstatistikleri. İstihdam, İktisadi Faaliyet Kolu (4 Grup) Rev- 2.

Öte yandan kayıtlı erkek istihdam oranları, kayıt dışı erkek istihdamından fazladır. Ancak kadın istihdamında durum tam tersidir. Kayıt dışı kadın istihdam oranı, kayıtlı kadın istihdam oranından fazladır. Örneğin tarım sektöründe kayıtlı kadın istihdam oranı %15 iken, kayıt dışı kadın istihdamı %53'tür. Bunun başlıca nedeni kadınların, tarım sektöründe ev içi üretimde yer alırken aynı zamanda ücretsiz aile işçisi olarak çalışmasıdır<sup>2</sup>.

### ➤ TÜRKİYE'DE KADINLARIN İŞSİZLİK ORANI, ERKEKLERDEN FAZLA!

Ülkemizde kırdan kente göç, tarım alanlarında ki çözülme, ekonomik krizler ve sanayileşmenin yetersizliği gibi etkenler, kentlerde işsizliğin kadınlaşmasına neden olmuştur. Kırsal kesimlerde, tarımda çalışan kadın işgücü, göçlerin ve tarımdaki çözümlerin etkisiyle işsizleşmiş, kentlerdeki iş gücünde ise toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcı politikalar nedeniyle istihdam içerisinde yeterince yer alamamışlardır. Var olan işlerde ise erkek istihdamını besleyen “eve ekmek getiren, aile reisi, eve bakmakla yükümlü kişi” gibi ataerkil düşünce yapısının etkisi, kadın istihdamına engel olmakta ve işsizliği arttırmaktadır.

<sup>2</sup> KEİG (2009). Türkiye’de Kadın Emegi ve İstihdamı Sorun Alanları ve Politika Öneriler Raporu. s. 10.

**Tablo 6. Seçilmiş OECD Ülkelerinde Cinsiyete Göre İşsizlik Oranları**

<b>İŞSİZLİK ORANI</b>	<b>%</b>	<b>%</b>
<b>Ülkeler</b>	<b>Erkek</b>	<b>Kadın</b>
Avusturya	6,3	5,2
Belçika	8,6	7,4
Danimarka	6	6,8
İtalya	11,3	12,6
İsveç	7,7	7,1
İspanya	20,5	23,2
Hollanda	6,6	7,4
Almanya	5,1	4,0
Fransa	11,1	12,0
Türkiye	9,5	12,9
<b>OECD Ortalama</b>	<b>7,8</b>	<b>8,3</b>

\*2015 (3 üncü 3 AYLİK)

Kaynak: Kaynak: OECD.(2015). Employment: Employment and unemployment rate(quarterly data), by sex.

[http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER\\_EMP](http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER_EMP) (Erişim: 16.02.2016)

OECD ülkeleri içerisinde işsizlik oranlarına baktığımızda değişken bir tabloyla karşı karşıyayız. Kadın işsizlik oranlarının daha az olduğu ülkelerde kadın istihdamının da yüksek olduğu ortadadır (Bknz. Tablo 2). Bu durumda kadın istihdamını sağlayıcı ve istihdamı koruyucu politikaların uygulandığı söylenebilir. Seçilmiş ülke örneklerinde en fazla işsizlik oranı, ilk olarak İspanya’da (%23,2), ikinci olarak ise Türkiye’dedir (%12,9). Bu iki ülkede de kadın işsizlik oranı erkeklerden fazladır. En az işsizlik oranı Almanya’dadır. Burada kadın işsizliği erkeklerden azdır (%4,0). OECD ortalamasında da kadın işsizlik oranı erkeklerden fazladır.

## ➤ **TÜRKİYE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ENDEKSİNDE DE SON SIRALARDAYIZ!**

Toplumsal cinsiyet kavramı, biyolojik cinsiyetten farklı olarak toplumsal, kültürel ve tarihsel yapı ile şekillenen toplumsal rolleri içerir. Cinsiyetlere biyolojik açıdan baktığımızda kadın ve erkek arasında bir eşitsizlik söz konusu değilken, toplumsal açıdan baktığımızda kadın ve erkekler ekonomik, sosyal, kültürel ve tarihsel açıdan farklı rollere büründürülmüştür. Bu nedenle kadınların

geçmişten günümüze mücadele etmek zorunda kaldıkları sorunlar, toplumsal cinsiyet sonucu şekillenmiş kadın ve erkek rollerinden kaynaklanmaktadır<sup>3</sup>.

Küresel ölçekte yapılan toplumsal cinsiyet araştırmaları, Türkiye’de kadınların çalışma hayatından kaynaklanan sorunlarının temelini toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayandığını ortaya koymaktadır. Dünya Ekonomik Forumu’nun 2015 yılında yaptığı Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi sonuçlarına göre; Türkiye 145 ülke içinde 130. sırada yer almaktadır.

Aynı araştırmada, çalışma hayatındaki kadınların durumunu ortaya koyan “ekonomik katılım ve fırsat eşitliği” göstergesine baktığımızda da Türkiye 145 ülke içinde 131. sıradadır. Eğitim ve politikada cinsiyet eşitliği sıralamasında 105. sıradayız. Ücret eşitsizliği açısından ise Türkiye 145 ülke arasında 82. sıradadır.

Bu durum açıkça gösteriyor ki, ülkemizde kadınlar eğitimden politikaya, istihdamdan ücrete, genel olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmadığı koşullarda çalışmaya ve yaşamaya çalışıyorlar.

**Tablo 9. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Ülke Örnekleri (2015)**

2015	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Ekonomik Katılım ve Fırsat Eşitliği	Ücret Eşitliği	Eğitimde Cinsiyet Eşitliği	Politika
<b>Avusturya</b>	37	52	104	1	39
<b>Belçika</b>	19	34	39	1	35
<b>Danimarka</b>	14	29	28	1	29
<b>İtalya</b>	41	111	109	58	24
<b>İsveç</b>	4	4	42	54	5
<b>İspanya</b>	25	67	106	47	26
<b>Hollanda</b>	13	39	37	1	13
<b>Almanya</b>	11	38	101	88	11
<b>Fransa</b>	15	56	132	1	19
<b>Türkiye</b>	<b>130</b>	<b>131</b>	<b>82</b>	<b>105</b>	<b>105</b>

Kaynak: World Economic Forum.(2015). The Global Gender Gap Report 2015. <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/> ( Erişim 23.02.2016)

#### ➤ GENEL DEĞERLENDİRME:

Kadın emeğinin durumuna ilişkin sunduğumuz veriler göstermektedir ki, Türkiye’de kadın emekçilerin sorunları çok boyutludur. Ülke örneklerini kullanarak yaptığımız karşılaştırmada, Türkiye’de kadınlar; toplumsal cinsiyet eşitliğinde, işgücüne katılmada, istihdamda son sıralarda yer alırken, işsizlik ve güvencesiz çalışma biçimlerinde ilk sıralarda yer almaktadır. Bu durum,

<sup>3</sup> Fatmagül Bertay (1995). *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın-Hristiyanlık ve İslamiyette Kadının Statüsü Üzerine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım*. Metis Yayınları. s. 16.



Türkiye’de kapitalist düzen, muhafazakâr ve gerici politikalar ve erkek egemen anlayışın ortaklaşması ile kadın emeğinin, bedeninin ve kimliğinin ikincilleştirilmesinin bir sonucudur.

Özellikle son dönemlerde AKP Hükümeti'nin yürütmüş olduğu erkek egemen politikalar ile kadın hayatlarının sarmalanması; savaşın, şiddetin, sömürünün, ayrımcılığın ve eşitsizliğin en ağır hallerinin kadınlarca yaşanmasına neden olmuştur. Kadının toplumdaki rolünü sadece “börek yapması”yla ilişkilendiren ‘bakanlar’, kadınların “üç çocuk doğurmaları” için kısmi süreli çalışma koşulları getirerek kadını yeniden eve mahkum etmiştir.

Dünyanın yarısını oluşturan kadınlar için evde, sokakta, okulda, işte ve hayatın her alanında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması gerekir. Bunun için de öncelikli talebimiz, kadın-erkek ayrımı yapılmadan herkese güvenceli iş ve güvenceli istihdam koşullarının yaratılmasıdır.

Bu taleplerimizle beraber;

1. Kadın istihdamını artırmak için önerilen esnek çalışma biçimlerine karşı tam zamanlı ve güvenceli istihdam olanakları yaratılmalıdır.
2. Kadınların işe alım ve yükselmelerinde cinsiyetçi politikalardan vazgeçilmelidir.
3. Kadın ve erkek arasında yaşanan ücret eşitsizliği giderilmelidir.
4. Ebeveyn izni ücretli bir hak olarak tanınmalıdır.
5. İşyerlerinde kadınlara yönelik şiddet ve taciz engellenmeli, bunları yapanlar cezalandırılmalıdır.
6. Sendikaların olduğu işyerlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı toplu sözleşmeler yapılmalıdır.
7. Kadınlara özgü görülen ev içi sorumlulukların çözümü için kamu politikaları hayata geçirilmelidir. Özellikle kamu kurumları ve yerel yönetimler tarafından kreş, gündüz bakım evi, hasta ve yaşlı bakım evleri gibi merkezler açılarak tüm kadın ve erkeklerin ücretsiz yararlanabileceği bir hak olarak tanımlanmalıdır.
8. Eğitim politikaları toplumsal yapının dayattığı ataerkilliğin ötesine geçerek eşitlik temelinde yeniden düzenlenmeli ve eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalıdır.
9. 8 Mart tüm kadınlara resmi ve ücretli tatil günü ilan edilmelidir.

## Kaynakça:

- Berktaş F. (1995). *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın-Hristiyanlık ve İslamiyette Kadının Statüsü Üzerine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım*. Metis Yayınları.
- Celasun T. (2014). *Kadınların İşgücüne Katılımı ve Büyüme*. [www.academia.edu](http://www.academia.edu) (Erişim: 27.02.2016).
- ILO (2015). *World Employment and Social Books- Trends 2015*. <http://www.ilo.org> (Erişim: 28.02.2016)
- KEİG (2009). *Türkiye’de Kadın Emegi ve İstihdamı Sorun Alanları ve Politika Öneriler Raporu*. Ankara.
- KEİG (2013). *Türkiye’de Kadın Emegi ve İstihdamı Sorun Alanları ve Politika Öneriler II*. Raporu. Ankara.
- Kurtulmuş M. ve Dönmez F. (2012). Kapitalizm Ataerki ve Kadın Emegi. *Toplum ve Hekim Dergisi*. Cilt 27. Sayı 4. ss. 256-273.
- OECD (2014). *Employment*. [http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER\\_EMP](http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER_EMP) (Erişim: 25.02.2016)
- OECD.(2015). *Employment: Employment and unemployment rate (quarterly data), by sex*. [http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER\\_EMP](http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GENDER_EMP) (Erişim: 16.02.2016)
- Örtlek M ve Diğerleri. (2012). Türkiye’de Kadının İşgücü Piyasasındaki Durumu. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*. Cilt 4. No 2. ss. 99-107.
- Özer M. ve Biçer K.(2003). Türkiye’de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 3, Sayı 1 . ss.55-86.
- Aktaran Önder N.(2013). Türkiye’de Kadın İşgücünün Görünümü. *Çalışma Dünyası Dergisi*. Cilt 1. Sayı 1 . ss.35-61.
- Toksöz, G. (2007). İşgücü Piyasasının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Analizi ve Bölgeler Arası Dengesizlikler. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. Sayı: 15. ss. 57-79.
- Toksöz, G. (2007), *Türkiye’de Kadın İstihdamının Durumu*. Ankara: Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Yayını.
- Toksöz, G. ve Erdoğan, S. (1998) *Sendikacı Kadın Kimliği*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Toksöz, G. (2012) *Kalkınmada Kadın Emegi*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- TÜİK (2014), *İşgücü İstatistikleri*.
- World Economic Forum (2015). *The Global Gender Gap Report 2015*. <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/> ( Erişim 23.02.2016)